

**ПЕДАГОГИЧЕСКИ
АКАДЕМИЯ**

МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО

ВАРИАНТ ЗА ДИАГНОСТИКА НА СЛОВЕСНОИЗПЪЛНИТЕЛСКИТЕ УМЕНИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПЕДАГОЗИ, УЧАСТНИЦИ В СТУДЕНТСКИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ТЕАТЪР

Даниела Йорданова, Георги Василев

Формирането на словесноизпълнителските умения е значим проблем от обучението на студентите педагози във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”.

Основните специализирани умения за словесноизпълнителска дейност се усвояват при обучението на студентите в условията на формалното образование във ВУЗ. Възможности за усъвършенстването на словесноизпълните умения на студентите педагози предлага театралната форма като част от неформалното образование.

В този контекст е определена **целта** на изследването: да се създаде вариант за диагностициране на словесноизпълнителските умения на студентите педагози, желаещи да участват в студентски експериментален театър.

Във връзка с реализирането на целта се открояват следните **задачи**:

1. Да се изгради диагностичен инструментариум за подбор на студентите, които ще участват в експерименталните театри – драматичен и куклен.

2. Да се оцени равнището на словесноизпълнителските умения на студентите, избрани за участие в експерименталните театри- драма-тичен и куклен.

Диагностицирането на словесноизпълнителските умения на студентите педагози се реализира в два етапа. За всеки от етапите се предлага вариант за диагностика.

Първият етап е за проверка на готовността на студентите педагози за участие в студентските експериментални театри.

Вторият етап е за оценяване на индивидуалните словесноизпълнителски умения на избраните студенти за участие в двата експериментални театъра. През този етап се предлага и система от упражнения за обучение с цел усъвършенстване на словесноизпълнителските умения на участниците в студентски експериментален драматичен театър и студентски куклен театър.

Първият етап е за оценяване на равнището на словесноизпълнителските умения на студентите педагози, той включва:

- диагностичен инструментариум за оценяване на всички, които са се явили на прослушването за студентски експериментален драматичен театър;
- диагностичен инструментариум за оценяване на всички, явили се на прослушването за студентски куклен театър.

Вторият етап е за оценяване на равнището на словесноизпълнителските умения на студентите педагози, той включва:

- диагностичен инструментариум за оценяване на входното равнище на одобрените участници за студентски драматичен и за студентски куклен театър.

Чрез прилагането на вариантите диагностични процедури се цели да:

- се установи равнището на словесноизпълнителските умения на студентите при кандидатстването им в студентските експериментални театри;
- се осигури информация за равнището на словесноизпълнителските умения на всеки студент спрямо нивото на групата;
- се осигури реална база за определяне на насоките на индивидуалната и групова работа на студентите педагози с оглед усъвършенстване на словесноизпълнителските им умения;

- се конкретизират дейностите на педагогическото взаимодействие.

Предложените диагностични процедури имат специфика.

Диагностицирането през първия етап се провежда в рамките на нерегламентирани ситуации под формата на събеседване. При измерването и оценяването се отчита желанието на студентите за участие в студентски експериментален театър и се стимулира полагането на усилия от тях за достигане на поставените цели. Оценяването на студентите се извършва по критерии, показатели, индикатори и скала със съответстващи статистически методи. Всеки критерий се измерва по определени показатели чрез поставени задачи за изпълнение.

Методите, които се използват при извършване на диагностициране равнището на словесноизпълнителските умения на студентите педагози, са:

- наблюдение;
- събеседване;
- експертна оценка.

В резултат на проведената диагностична процедура се извършва подбор на студентите педагози. От всички явили се тридесет и осем, като се използва методът на експертната оценка, са допуснати осемнадесет студенти за участие в студентски експериментален театър и пет за участие в студентски куклен театър.

В експертната група, извършила оценяването по време на първия етап, са включени четирима специалисти – двама преподаватели по Методика на обучението по български език и литература, един хоноруван специалист по словесноизпълнителско изкуство във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий” и един актьор от МДТ „К. Кисимов” (вж. Приложение № 1).

Подборът на студентите и за двата вида театър се извършва посредством диагностични процедури, съобразени с критериите и показателите, предложени от доц. д-р Д. Йорданова (вж. по-подр. Вариант за оценяване на езиковото развитие и речевата комуникация на 6-годишни деца в състояние на лека интелектуална недостатъчност. В. Търново, 2012; Формиране на правоговорни умения на учениците в първи клас. С., 2001 г.), както и със спецификата на словесноизпълнителската дейност.

1. Първи етап за подбор на студенти педагози в студентски експериментален театър

1.1. Първи етап за подбор на студенти педагози в студентски експериментален драматичен театър

За студентски драматичен театър първият етап е проведен в периода 25.11.2011 – 1.05.2012 г.

Технологичният вариант на първия етап за диагностициране е с цел подбор на студентите педагози, желаещи да участват в студентските експериментални театри. Той е изграден от три кръга:

Първи кръг – събеседване с цел оценяването на езиковата култура на студентите в процеса на комуникация.

Критерият и показателите и индикаторите, които се използват за оценяване при подбора на участниците, са:

Критерий: Комуникативни взаимодействия

Показател № 1: Използва думи, изрази или изречения за информиране, насочване, задаване на въпроси и изразяване на предвиждане, въображаеми мисли, афекти и емоции

Ситуация № 1: Разкажи ми как прекарваш свободното си време.

Индикатори:

1.1. Използва думи, изрази или изречения, за да изрази предвиждане на събития.

1.2. Използва думи, изрази или изречения, за да опише лица, предмети и въображаеми събития.

1.3. Използва думи, изрази или изречения, за да опише своите или на другите афекти и емоции

1.4. Използва думи, изрази или изречения, за да опише минали събития.

1.5. Използва думи, изрази или изречения, за да изрази заповед или да формулира молба.

1.6. Използва думи, изрази или изречения, за да получи информация.

1.7. Използва думи, изрази или изречения, за да даде информация.

Показател № 2: Използва правилата за комуникация

Ситуация № 2: Защо искаш да участваш в студентски експериментален театър?

Индикатори:

2.1. Играе и редува ролите на слушател и събеседник.

2.2. Реагира на промяна на предмета на разговор, въведена от събеседника.

2.3. Задава уточняващи въпроси.

2.4. Отговаря на въпроси, свързани с контекста.

2.5. Засяга теми, свързани с контекста.

2.6. Отговаря на темата на разговора, въведена от събеседника.

Показател № 3: Установява комуникация и се приспособява към събеседника

Ситуация № 3: Опитай се да изиграеш етюд по темата “Скъсан на изпит”.

Индикатори:

3.1 Променя интонацията според съдържанието на комуникацията.

3.2. Приема адекватна позиция.

3.3. Използва правилно различни словоформи в зависимост от конкретната комуникативна ситуация.

3.4. Използва правилно правилата за комуникация.

3.5. Използва правилно екстралингвистичните средства в процеса на комуникация.

Показател № 4 Граматически правилна реч в процеса на комуникация

Ситуация № 4: Представи си, че си актьор, който кандидатства за роля в театрален спектакъл и е закъснял за кастинга. Как ще се оправдаеш? Състави устен разказ, за да се извиниш пред журито ?

Индикатори:

4.1. Умее да съставя текст.

4.2. Умее да задава въпроси по задачата.

4.3. Умее да използва различни видове изречения по цел на изказване.

4.4. Умее да оформя правилно интонационно изреченията според целта на изказването си.

- 4.5. Умее да съставя изречението с правилен словоред.
- 4.6. Умее да променя словореда в изречението в зависимост от логическия акцент в процеса на комуникация.
- 4.7. Умее да използва правилно глаголните времена.
- Умее да използва правилно частите на речта в процеса на комуникация.
- 4.8. Умее да използва различни видове местоимения.
- 4.9. Умее да използва различни видове и брой наречия.
- 4.10. Умее да произнася правилно звуковете.
- 4.11. Умее да говори правилно.
- 4.12. Има нормална говорна техника.

Втори кръг – изпълнение на художествен текст.

Критерий: Вярно и убедително изпълнен художествен текст

Ситуация № 1: Изпълни баснята, стихотворението, или откъса от литературно произведение, което си избрал, така че да разберем личното ти послание към публиката.

Индикатори:

- 1.1. Има нормална говорна техника.
- 1.2. Умее да използва правилно глаголните времена.
- 1.3. Умее да използва правилно частите на речта в процеса на комуникация.
- 1.4. Умее да предаде убедително на публиката своето тълкуване на съдържанието на подбрения литературен текст.

Трети кръг – пластични умения чрез изиграване на етюди

Критерий: Правилна координация и движения

Ситуация № 1: Опитай чрез система от движения да ни разкажеш за характера на твоя герой.

Индикатори:

- 3.1. Има нормална двигателна култура.
- 3.2. Умее вярно да разкрие поставената актьорска задача.

В резултат на проведения кастинг от първия етап на педагогическия експеримент са избрани съответно :

• за студентски експериментален театър – 18 студенти (вж. Приложение № 2);

1.2. Първи етап за подбор на студенти педагози в студентски експериментален куклен театър

За студентски куклен театър първият етап е проведен в периода 25. 11. 2011 – 1. 05. 2012 г.

При подбора на участници за студентски експериментален куклен театър са ползвани критерият и показателите, чрез които в първи кръг се оценява езиковата култура на студентите в процеса на комуникация.

Критерий: Комуникативни взаимодействия

Показател № 1: Използва думи, изрази или изречения за информиране, насочване, задаване на въпроси и изразяване на предвиждане, въображаеми мисли, афекти и емоции

Ситуация № 1: Разкажи ни за вълшебния свят на приказките

Индикатори:

1.1. Използва думи, изрази или изречения, за да изрази предвиждане на събития.

1.2. Използва думи, изрази или изречения, за да опише лица, предмети и въображаеми събития.

1.3. Използва думи, изрази или изречения, за да опише своите или на другите афекти и емоции

1.4. Използва думи, изрази или изречения, за да опише минали събития.

1.5. Използва думи, изрази или изречения, за да изрази заповед или да формулира молба.

1.6. Използва думи, изрази или изречения, за да получи информация.

1.7. Използва думи, изрази или изречения, за да даде информация.

Показател № 2: Използва правилата за комуникация

Ситуация № 2: Защо искаш да участваш в студентски експериментален куклен театър?

Индикатори:

2.1. Играе и редува ролите на слушател и събеседник.

2.2. Реагира на промяна на предмета на разговор, въведена от събеседника.

- 2.3. Задава уточняващи въпроси.
- 2.4. Отговаря на въпроси, свързани с контекста.
- 2.5. Засяга теми, свързани с контекста.
- 2.6. Отговаря на темата на разговора, въведена от събеседника.

Показател № 3: Установява комуникация и се приспособява към събеседника

Ситуация № 3: Опитай се да изиграеш етюд по темата “Вълшебния свят на куклата”.

Индикатори:

- 3.1. Променя интонацията според съдържанието на комуникацията.
- 3.2. Приема адекватна позиция на изпълнител.
- 3.4. Използва правилно различни словоформи в зависимост от конкретната комуникативна ситуация.
- 3.5. Използва правилно правилата за комуникация.
- 3.6. Използва правилно екстралингвистичните средства в процеса на комуникация.

Показател № 4: Граматически правилна реч в процеса на комуникация

Ситуация № 4: Разкажи ни чрез куклите “вълк” и “лисица” приказката “Болен здрав носи”.

Индикатори:

- 4.1. Умее да съставя текст.
- 4.2. Умее да пресъздава текст по поставената задача.
- 4.3. Умее да използва различни видове изречения по цел на изказване.
- 4.4. Умее да оформя правилно интонационно изреченията според целта на изказването си.
- 4.5. Умее да съставя изречението с правилен словоред.
- 4.6. Умее да променя словореда в изречението в зависимост от логическия акцент в процеса на комуникация.
- 4.7. Умее да произнася правилно звуковете.
- 4.8. Умее да говори правилно.
- 4.9. Има правилна говорна техника.

Втори кръг – изпълнение на художествен текст.

Критерий: Вярно и убедително изпълнен художествен текст

Ситуация № 1: Изпълни баснята, стихотворението, или откъса от литературно произведение, което си избрал, така че да разберем личното ти послание към публиката.

Индикатори:

1.1. Има правилна говорна техника.

1.2. Умее да използва правилно глаголните времена.

1.3. Умее да използва правилно частите на речта в процеса на комуникация.

1.4. Умее да предаде убедително на публиката своето тълкуване на съдържанието на подбрания литературен текст.

Трети кръг – пластична умения чрез изиграване на етюди

Критерий № 1: Правилна координация и движения

Ситуация: Опитай чрез система от движения да ни разкажеш за характера на твоя герой.

Индикатори:

1.1. Има нормална двигателна култура.

1.2. Умее ясно да разкрие поставената актьорска задача.

В резултат на проведения кастинг от първия етап на педагогическия експеримент са избрани съответно :

- за студентски куклен театър – 5 студенти (вж. Приложение № 3).

2. Втори етап за диагностициране на равнището на словесноизпълнителските умения на студентите педагози, избрани за участие в студентските експериментални театри

Вторият етап е проведен за двата експериментални театъра съответно:

- за студентски експериментален театър – 12. 2011 до 15. 04. 2012;
- за студентски куклен театър – 12. 2012 – до 05. 2012 г.

В този етап се оценяват словесноизпълнителските умения на подбраните студенти педагози за двата театъра от първия етап. Задачите, които се решават с втория етап, са продължение от първия. Резултатите от втория етап на констатиращия експеримент се анализират с оглед открояване на индивидуалните словесноизпълнителски умения на всеки от подбраните участници.

За оценяване на индивидуалните словесноизпълнителски умения на студентите педагози, участващи в двата експериментални театъра,

се предлага диагностичен инструментариум, съобразен със спецификата на словесноизпълнителската дейност.

Оценяването на входното ниво на студентите, одобрени за участие в студентски експериментален театър и студентски куклен театър, се провежда чрез точно поставена задача, която се нарича “Хекзаметър” (вж. Приложение № 4).

Диагностицирането на словесноизпълнителските умения на студентите, избрани за участие в двата експериментални театъра, се провежда през втория етап по критерии, показатели, индикатори и скала за оценяване, като се изслушва изпълнението на „Хекзаметъра” от всеки кандидат (вж. Таблица № 1).

Таблица № 1

Таблица за оценяване на словесноизпълнителските умения на студентите, подбрани за участие в студентски експериментален театър и студентски куклен театър

КРИТЕРИЙ	ПОКАЗАТЕЛ	ИНДИКАТОР	СКАЛА
ПРАВОГОВОР	Правоговор на гласни и съгласни Правоговор на вокални съчетания Правоговор на струпани съгласни	Правилен изговор на широки гласни Правилен изговор на тесни съгласни Правилен изговор на вокални съчетания Правилен изговор на струпани съгласни	НЕПРАВИЛНО – 0 точки ЧАСТИЧНО ПРАВИЛНО – 1 точка ПРАВИЛНО – 2 точки
ДИКЦИЯ	Степен на отчетливост при изговаряне на звуковете и думите в текста	Отчетливо изговаряне на звуковете и думите	НЕПРАВИЛНО – 0 точки ЧАСТИЧНО ПРАВИЛНО – 1 точка ПРАВИЛНО – 2 точки
ЛОГИЧЕСКО УДАРЕНИЕ	Поставя логически Ударения в текста	Правилно поставя логически ударения, като повишава тона на ударените думи и увеличава общата дължина на ударените срички	0 – НЕПРАВИЛНО 1 – ЧАСТИЧНО ПРАВИЛНО 2 – ПРАВИЛНО
ЛОГИЧЕСКА ПАУЗА	Прави логически паузи в текста	Правилно поставя логическите паузи	0 – НЕПРАВИЛНО 1 – ЧАСТИЧНО ПРАВИЛНО 2 – ПРАВИЛНО
ИНТОНАЦИЯ	1. Възходяща 2. Равна 3. Низходяща	Правилно изговаря местата с възходяща, равна и низходяща интонация	0 – НЕПРАВИЛНО 1 – ЧАСТИЧНО ПРАВИЛНО 2 – ПРАВИЛНО
ДИШАНЕ	1. Поема въздух правилно	Поема въздух на правилните места Има достатъчен обем за изговор на фразата	0 – НЕПРАВИЛНО 1 – ЧАСТИЧНО ПРАВИЛНО 2 – ПРАВИЛНО

Оценяването на резултатите и в двата етапа от диагностичните процедури се извършва по следния начин:

- за **правилно изпълнение** – 2 точки;
- за **частично правилно** – 1 точка;
- за **неправилно** изпълнение се поставят – 0 точки.

За всеки **критерий** сборът от представянето формира общата оценка. Нивото на словесноизпълнителските умения на всеки студент, участник в студентските експериментални театри, се отчита по предварително изградена скала, която има три степени .

- ниска степен – под 30% справяне с поставените условия;
- средна степен – от 30% до 70% справяне с поставените условия;
- висока степен – над 70% справяне с поставените условия.

Предложените процедури за диагностициране на словесноизпълнителските умения на студентите педагози за участие в студентски експериментален театър са вариант, който може да се използва в педагогическата практика. Тези процедури подпомагат преподавателя за получаване на обективна информация за реалните възможности на студентите и го насочват към индивидуална и групово работа за усъвършенстване на словесноизпълнителските им умения.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Йорданова, Д.* Дисертационен труд. С., 2001 г.
2. *Йорданова, Д. и др.* Интегрирано и включващо обучение. В. Търново, 2012.
3. *Jordanova, D.* Dissertation. С., 2001.
4. *Jordanova, D.* Integrated and inclusive education. Veliko Turnovo, 2012.

ВАРИАНТ ЗА ДИАГНОСТИЦИРАНЕ НА СЛОВЕСНОИЗПЪЛНИТЕЛСКИТЕ УМЕНИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПЕДАГОЗИ, УЧАСТНИЦИ В СТУДЕНТСКИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ТЕАТЪР

ДАНИЕЛА ЙОРДАНОВА, ГЕОРГИ ВАСИЛЕВ

Резюме

В текста се предлага вариант за оценяване на словесноизпълнителските умения на студентите педагози в студентски експериментален драматичен и студентски експериментален куклен театър във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”

Ключови думи: диагностика, словесноизпълнителски умения, студенти педагози, студентски експериментален театър.

A WAY OF DIAGNOSING THE ACTING SKILLS
OF PEDAGOGY STUDENTS, WHO PARTICIPATE IN A
STUDENTS' EXPERIMENTAL THEATRE

DANIELA YORDANOVA, GEORGI VASILEV

Summary

The text suggests version for assessing the verbal skills of the students teachers, participating in the Student Experimental Drama Theatre and Student Experimental Puppet Theatre at the University “St. Cyril and St. Methodius”.

Keywords: diagnosis, verbal skills, students teachers, student experimental theater.

Приложение № 1

Експертна група за оценяване на студентите при подбора им за участие в студентските експериментални театри във ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”

1. Проф. д-р Радослав Радев
2. Доц. д-р Даниела Йорданова
3. Хон. преп. Георги Василев

Приложение № 2

Списък на студентите, допуснати за участие в студентски експериментален драматичен театър:

1. Миминка Канова
2. Яна Димитрова
3. Пламена Иванова
4. Адриана Цветкова

5. Василена Събева
6. Александра Стефанова
7. Камелия Тодорова
8. Иво Духтев
9. Момчил Риджалски
10. Станислав
11. Мартин Вътев
12. Тодор Орехов
13. Марина Легкоступ
14. Бети Моллова
15. Кристиян Димитров
16. Тихомир Неделчев
17. Цветелин Аврамски
18. Малина Димитрова

Приложение № 3

Списък на студентите, допуснати за участие в студентски експериментален куклен театър:

1. Петя Касабова
2. Венцислав Йорданов
3. Бояна Панова
4. Цветелина Генчева
5. Нур Вели

Приложение № 4

Хекзаметър

Словото е птица, която иска да полети!

Твърдо запомни, (|) преди със слово да започнеш упражнение (|)
Твърдо стъпи (|) и гърдната клетка разшири. (|)
При това стомаха стегни, (|) опора създай за звука. (|)
/вдишване/
Раменете по време на дишане са спокойни, (|) недвижни. (|)
Всеки стих говори на едно издихание. (|)
Следи по време на говор да не движиш гърдната клетка. (|)
/вдишване/
Защото движи се (|) само твоята диафрагма. (|)
Словоредата завършвай, (|) не бързай към друг. (|)
Пауза (|) направи в темпа (|) на думите. (|)
/вдишване/
Задръж в пауза мига, (|) след това пристъпи към стиха. (|)
Внимателно следи, (|) само словото да бъде чуто. (|)
а дикцията ясна (|) с чист звук в съгласните (|)
/вдишване/
Не заглушавай звука с неясен оттенък. (|)
Артикулирай с уста, (|) отвори път за гласа си свободен. (|)
Еластичен трябва да бъде гласът (|) във всяко звучене. (|)
/вдишване/
Устойчивост е нужно да имаш в звука. (|)
Преди да започнеш упражнение за темп, (|) сила (|) и мощност. (|)
Избягвай трептежа и гласово вълнение. (|)
Издихвай тихо (|) през целия стих (|)
/вдишване/

Словото е птица с крила, на която даряваш ти свобода!